

מדבקה הדבוקה על הכלי, האם חוצצת בטבילת כלים

כבר בארנו בס"ד בגליון פ' שחציצה שמקפידים עליה חוצצת בטבילת כלים [ועיין בשו"ע (יו"ד סי' קכ טע"ג וסי' רב, ובט"ז שם ס"ק א), וכן בנטילת ידים [ועיין בחולין (ק): שכל דבר שחוצץ בטבילה חוצץ בנטילה, וכן פסקו הטשו"ע (רס"י קסא)]. וכן מעכת בטבילת גר [ע"י שו"ע (יו"ד סי' רסח טע"ב) ושו"ע (סי' ו)] ובטבילת אשה, ע"י שו"ע (יו"ד סי' קצח)]. והלכה היא דמדאורייתא רובו ומקפיד עליו חוצץ ושאינו מקפיד עליו אינו חוצץ וגזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד, ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד [ע"י שו"ע (יו"ד סי' קצח טע"א)]. והטעם לזה דכיון שמקפיד סופו להורידו ולא הוה כגופיה ואינו בטיל לגביה. וע"י עוד בזה בגליון ע"א.

והנה הרוכש כלי ועליו מדבקה שאינה לנוי (וכגון מדבקה שעליה המחיר וכד') כיון שאנשים מקפידים עליה להורידה, חוצצת וכן מבואר באורחות רבינו (ח"ג עמ"פ אות נט). וע"י בספר טבילת כלים (הערות ומילואים, מכתב שבסוף הספר אות ב) מהגרש"א זצ"ל.

אלא שיש לדון האם יועיל להורידה עד שמה שנשאר ממנה אין בו ממשות, ד"ל דכיון שאין בה ממש שוב אינה חוצצת [ועיין בגליון ע"א שהוכחנו שמהני להוריד החציצה עד שכבר אין מקפידין עליה וא"צ להורידה לגמרי]. וכן יש לדון בסוג מדבקות שהם לנוי האם חוצצות.

ולכאורה דבר שהוא לנוי י"ל דאינו חוצץ, שהרי אינו מקפיד להורידו והוה ליה כגופיה. וכ"כ הרא"ש (מקואות סס"י בה) שצבע שעושים לנוי אינו חוצץ, דהרי אין מקפידין עליו אלא עושהו במתכוין, ועוד שאין בו ממש אלא חזותא בעלמא, ע"כ. מבואר דאיכא תרי טעמים דצבע שצובעים על הגוף לא הוי חציצה, א' משום שהוא לנוי, ב' משום שהצבע אין בו ממש. וע"י ברשב"א (תה"ב קצ"ב ב"ש"ז לב). שמי שמלאכתו לצבוע אין אותו צבע חוצץ כי אין בו ממש אלא מראיתו בלבד ועוד שכל שמלאכתו בכך אינו מקפיד, ע"כ. והא דאין בו ממש אינו חוצץ, מצינו נמי ברש"י (נדה סז. ד"ה פורחות). ויש לציין דאם נוי אינו חוצץ אף ברוב הדין כן, משא"כ לענין אומן דהוא משום שאינו מקפיד דוקא עד רוב אינו חוצץ, דהרי רוב שאינו מקפיד חוצץ. עיין לקמן מש"כ בשם המ"ב, וע"י עוד בזה בשיעורי טהרה (עמ"ת תג).

ועיין בשו"ע (סי' קצח טע"ג) שפסק דצבע שצובעות וכו', אינו חוצץ. וכן מי שהוא צובע וידי צבועות, אינו חוצץ, ע"כ. והנה מסתימת לשונו משמע שפסק ככל הטעמים לקולא. ולפ"ז דבר לנוי אינו חוצץ אף אם יש בו ממש, וכן דבר שאינו לנוי אם אין בו ממש אינו חוצץ. וכן מבואר לכאורה בבאר הגולה (שם אות לו) בדעת השו"ע [ועיין בניאור הגר"א (אות יח) שציין לדברי הבאר הגולה].

וכן נראה מהש"ד (שם ס"ק כא) שהרי כתב דכל שהוא לנוי הוא כגופו ואינו חוצץ, וכן כל שאין בו ממש אינו חוצץ. ומשמע שכל טעם בפני עצמו מתיר. וכן הט"ז (שם ס"ק יח) פסק שכל שאין בו ממש אע"פ שאינו לנוי לא חוצץ. וכדבריו פסק הערוה"ש (אות מ). [ועיין בחוט שני (נדה עמ"ד רצ"ה ד"ה ד"ה) שכתב שגדר שאין בו ממש הוא, כל שלא ניכר ע"י המישוש].

אולם בסד"ט (שם ס"ק לג) דייק מלשון השו"ע הנ"ל "וכן מי שהוא צובע וידי צבועות אינו חוצץ" דמשמע דאדם אחר שאינו צובע אם ידיו צבועות חוצץ אע"פ שאין ממש בצבע. ועי"ש שאפשר שכשנמצא על גופו ואינו מקפיד עליו כיון דאינו אלא צבע הנ"ל. [ושכן מבואר בפרישה (אות יח) ובב"ח (עמ"ק)]. ועי"ש שאפשר שכשנמצא על גופו ואינו מקפיד עליו כיון דאינו אלא צבע בעלמא אינו חוצץ, אבל כשנמצא בשאר מקומות הגלויים אין להקל, ע"כ. מבואר דלא סמכין על האי טעמא דאין בו ממש, אא"כ אינו מקפיד. ולפ"ז אפשר דאף דבר העומד לנוי נמי חוצץ אא"כ אין בו ממש.

שו"ר באג"מ (יו"ד ח"ג סי' טב) שהסתפק בדעת הסד"ט הנ"ל דאפשר שעל הטעם דנוי לחוד נמי לא סמכין, אולם שוב הביא ראייה מדברי הסד"ט (שם ס"ק מד) שגם הוא מודה שטעם של נוי ויפוי אינו חוצץ, כדחזין בענין טבעת שבאצבע דאינו חוצץ לענין נט"י (או טבילה) למי שאינה מקפדת להסירו בשעת לישנה. [א.ה. עיין במ"ב (סי' קסא ס"ק יט) שנקט לענין נט"י דדוקא אם האשה מקפידה להציאו חוצץ, אולם לענין טבילה מחמירים אף בכה"ג, עיין במת"ש (סי' קי"ד) ובחכמת אדם (ככל ק"ט אות ד)]. והנה לדעת האג"מ הנ"ל ע"כ צ"ל שאע"פ שהסד"ט הביא דברי הבי"ח והפרישה דמשמע שאף בנוי בענין שלא יהא בהם ממש, מי"מ לענין זה חולק עליהם שהרי הם נקטו שמיעוט אף שהוא לנוי כיון שיש בו ממש חוצץ. אלא שאכתי יש להקשות על דברי הבי"ח והפרישה מהא דטבעת, וצ"ע].

ועיין בבית אדם (אות יב) שכתב דמהראשונים מוכח כהט"ז, וכן פסק בחכ"א (ככל ק"ט אות יא), דכל שאין בו ממש אינו חוצץ אע"פ שמקפיד עליו וכן כל לנוי אפי' יש בו ממש אינו חוצץ. וכן בתהלה לדוד (סי' קסא אות א) דחה דברי הסד"ט הנ"ל, דאינו חוצץ אא"כ מקפיד ויהיה ממשות בצבע.

ועיין במ"ב (סי' קסא ס"ק יג) שכתב 'לענין נטילת ידים, דמי שידיו מלוכלכות בצבע, אם הוא צבע וכד' אינו חוצץ (עד רוב ידיו, דהתם מטעם 'אינו מקפיד' אתיין עלה) כיון שאומנתו בכך, אבל אשה שצובעת ידיה לנוי אפי' כל ידיה צבועות אינו חוצץ כיון שמתכוונת לעשות כן ורוצת בזה הרי הוא כגופו ממש ולא חייצי. [וע"י בניאור הלכה (שם ד"ה וה"ו) שכתב שכן מוכח מהרשב"א ומהש"ד הנ"ל]. ולא חילק בין אם יש ממש בצבע או ליכא ממש [ואדרבה עי"ש דקאי על דברי השו"ע דאירי אף כשיש ממשות].

וכן נקט בעל השבט הלוי (שישב"ה סי' קצח אות א מד"ה ושכ"ה) שדבר לנוי אף אם איכא ממשות מעיקר הדין אינו חוצץ, ע"כ. וכ"כ השיעורי טהרה (עמ"ת תג) [אולם עי"ש מש"כ לענין טבילת מצוה].

ונמצא דכל שהוא לנוי אינו חוצץ וכן הדין בדבר שאין בו ממש אע"פ שאינו לנוי. ולפ"ז ה"ה לענין מדבקה הדבוקה על הכלי דאם היא לנוי אינה חוצצת אף אם היא ברוב הכלי ויש בה ממש, ואם אינה לנוי חוצצת אף במיעוט אם מקפיד עליה, אלא דמועיל להסירה עד שלא יהיה בה ממש.

אמרה מדבר שקר תרחק. היא יש בו רעה לבריות כדברי ב"ש שנראה כגונב דעת הבעל. עכ"ל הירא"ם. והשתא שפיר יתבאר כל סוגיות הגמ'. הוא דאסרת תורה דיבור שקר אינו אלא בכה"ג דהיכא היזק לחבירו ע"י דיבורו, אולם היכא דליכא היזק לחבירו ע"י דיבורו אה"נ דליכא בזה איסורא דאורייתא משום 'מדבר שקר תרחק'. ומש"ה רב רוב יודא לא אסרו אותו הדיבור אלא משום דברי הנביא 'למדו לשונם דבר שקר', ולא הזכירו דברי התורה 'מדבר שקר תרחק'.

והא דאמר ב"ש לב"ה 'זה התורה אמרה מדבר שקר תרחק', היינו משום דס"ל דבהא נמי איכא רעה לבריות שנראה כגונב דעת הבעל, וא"כ אף הוא בכלל מדבר שקר תרחק. וע"כ השיבו להם ב"ה - לדבריכם מי שלקח וכו', ר"ל דכשם דהתם ליכא משום מדבר שקר תרחק, דכיון שכבר קנה המקח תו ליכא היזק ע"י דיבורו, וכיון שכן אמרינן ליה דישכחו בעיניו, ה"נ כפי ליכא משום מדבר שקר תרחק דכיון שכבר נשאה תו לא אתי ליה היזק ע"י דיבורו, וכיון שכן אמרינן ליה דישכח הכלה בעיני החתן.

והשתא שפיר יתבאר דהא דחזרו לשנות מפני דרכי שלום, דבכה"ג דליכא היזק ע"י דיבורו תו ליכא משום מדבר שקר תרחק, ומפני דרכי שלום לא אסרינן ליה נמי משום דברי הנביא דלמדו לשונם דבר שקר. ואיפכא דבכה"ג מצוה נמי איכא לשנות בלשונו, דכל האיסור דמדבר שקר תרחק לא נאמר אלא בכה"ג דמויק לחבירו ע"י דיבורו, והכא איפכא קעביר דע"י שמשנה בדיבורו מונע מירבה והיזק.

[ועי"ן בשו"ת שלמת חיים [ענינים שונים סי' ס"ז] בתשובת הגאון ר' יוסף חיים זוננפלד שכתב וז"ל: 'נלע"ד הא דכתבי [בראשית י"ח ט"ז] והתחש וכו' הכתוב סופר על הצדקה, נראה מזה דבמקום קפידא מותר לכחש, והיינו טעמא דכתבי שם כי יראה.

וע"ש עוד בס"י ס"ט גבי הא דאמרינן בגמ' [בב"ב קעה. וסנהדרין כ"ט:] עשוי אדם שלא להשיבע את עצמו ואת בניו, להשיב שם הגרי"ח דבמה שנראה לאדם לצרור עצמו ואין מפסיד לחבירו לא שייך בו מדבר שקר תרחק].

אולם אכתי יש להעיר בדמרכי [מו"ק סי' תתקל"ג] כתב וז"ל: מי שמת לו מת ולא נודע לו אין חובה שיאמרו לו ואפי' באביו ובאמו, מדקאמרינן פ"ק דפסחים רב בר אבהו דרבי חייה דהוא בר אחתיה דרבי חייה כי סליק להתם א"ל אבא קיים א"ל אבא קיים, ה"ג ר' תננאל, והכי פירושו א"ל רבי חייה אל רב וכו' א"ל כפי קיים הונדו חו, א"ל רב אבא קיים כלומר אבי שלי חי אבל מאביו דר' חייה לא השיב, וממלא הרגיש שנפטר מדלא השיב לו על אביו, וכן יש לפרש גבי אמתא קיימת וכו', א"מאם שלא היה רוצה לומר לו כלום אילו לא היה שואלו, ואפי' כששאלו לא השיב לו אלא ברמז בעלמא, ועל זה נאמר מוציא דיבה הוא כסיל. מיהו אם שואל עליו אין לו לשקר ולומר חי הוא שנאמר מדבר שקר תרחק, וכדמשמע ממילתיה דרב שלא רצה לשקר ולומר חי הוא. עכ"ל. וכן הוא בהגהות מיימוניות [דפוס קושטנטינא - הל' אבל פ"ו ה"ד].

והביא דבריהם בב"י [יו"ד סי' ת"ב], והביאם להל' בשו"ע [שם סי' ב'] - דאם שואל עליו אין לו לשקר ולומר חי הוא משום מדבר שקר תרחק.

ומשמע דס"ל דאף בכה"ג שאינו מויק לחבירו איכא משום מדבר שקר תרחק. מיהו י"ל דאין כוונת המדרכי והמחבר דאיכא איסור דאורייתא ממש, אלא ר"ל דאית ביה משום שקר, והתורה אמרה מדבר שקר תרחק. איכא דאפשר דבכה"ג דהמדרכי אף לדעת הירא"ם איכא איסור דאורייתא דמדבר שקר תרחק, דהיא יש בו רעה לבריות במה שסובר שאביו קיים ובאמת אינו קיים. דעו כ"ן א"ל פליגי ב"ה כלה, דס"ל דלא חשיב רעה לבריות במה שמשקר כיון דהחתן רוצה בה ועתה נושאה, ודמי ליכא משום מדבר שקר תרחק דאין שום רעה בשקרו של חבירו ולדרכה יש בו משום תועלת - וכדאמרינן להו 'לבי"ש. משא"כ הכא דרעה הוא לו במה שסובר שאביו קיים ובאמת אינו קיים מרוד דאית ביה משום מדבר שקר תרחק.

[נכתב ע"י הרב ש. פ. שליט"א]

פניני מוסר

עניני בטחון

פחד יעקב אבינו שמא יגרום החטא - כחלק מעבודת הבטחון - "אבל צריך להבין, אם יעקב אבינו הכיר בחסידים הגדולים של הקב"ה שעשה עמו על אף החטאים, א"כ מדוע פחד שמא נתלכלכת בשמא, הרי הוא יודע שאע"פ שנתלכלך בחטא הקב"ה יעשה עמו חסד, כמו שעשה עמו עד עכשיו חסד, וא"כ יעקב היה יכול להיות סמוך ובטוח על חסדו ה' על אף החטאים... הרבנו יונה בטבילי (ג, כו) מסביר את עבודת הבטחון... ומסו"ף ר"ל 'דוע כי התחלת האצולה מהבטחון הזה', 'ותחלת' זה לא בטחון, בטחון זה דבר בטוח ומוחלט שכן יהיה, 'ותחלת' זו תקוה - האצולה ממידת הבטחון, כיון שאדם בטוח בחסדי הש"ת וגדול חסדו ברורים לו, אבל אצל אף הקב"ה יפעל במידת החסד זה אינו ברור לו, אבל יש לו תקוה שבאה מהבטחון שיוכח לחסדו ה' הגדול ולכן 'יחזק התחלת עד כי כאשר תקרב הצרה ויירא מעוונותיו לא יהא שקול הפחד עם התקוה' כשמגיע הצרה עומד לפני שני מבטים בהסתכלות על הצרה, הפחד מפני החטא. ומאידך בטחון שיוכח לחסדו ה', ויש התרוצצות בלב בין שתי ההשגות אלה - היראה והבטחון, במלתמה זו מה צריך לגבור? אומר ר"י "לא יהא שקול הפחד עם התקוה" התחלת על חסדו ה' צריכה לגבור על הפחד של החטא...

עבודת הבטחון היא עבודה גדולה, מחייבת להחזיק בשני הרגשים, ביראת החטא ובבטחון בחסדי הש"ת, אמנם אם אדם לא יודע אודות יראת החטא... א"כ בכלל עבודת הבטחון הוא לאחוז ביראת החטא, ולהבין שבעצם ודאי לא מגיע לו חסד ה". (הגר"ח פרידלנדר שפתי חיים בראשית, עמ' תכ"ט - תלא)

העלון נתרם בעילות שם
להצלת התורם
בכל הענינים